

Bu mâna ayrımı kullanışta her zaman hesaba alınmaz.

- MI. : - سومش (سومش) *sev-miş-*;
 - اونومش (اونومش) *uyu-muş-*;
 - اولمش (اولمش) *ol-muş-*.

618. — 4 $\frac{-(y)ecek- (ي)جك- (ي) -}{-(y)acacak- (ي)جك- (ي) -}$ mk. § 183.

Niyetli - istikbal (fudur - intentionnel) teme lâhikası ki, şunları bildirir.

- a) Kast ve niyet edilen (bazan da belkili «mühtemel» olan) fi'illeri.
 b) Gelesi «fudur» fiilleri.

- MI. : - سهجك (سهجك) *sev-ecek* (sonraki bir vokalle: = *sev-eceğ-*);
 - اونويهجك (اونويهجك) *uyu-yacak* (sonraki bir vokalle: - *uyuyacağ-*)
uyu-yacağ-)
 - اولهجك (اولهجك) *ol-acak* (sonraki bir vokalle: - *ol-acacağ-*).

Bu teme şekilde niyetli istikbal ortaciyle bir olup birbirine karışır.

b) İnce ahenklilerde son hecenin vokali ne olursa: (e, i, ö, ü) olsun, müzari teme alâmeti hemen daima -er (ve müstesna olarak bazan: -ir veya -ür, den biri olur.

a. Kalın ahenkli tabanlarda:

Tek heceliler:

aç, saç, sanç, kaç; koç; uç
 ak, bak, çak, sark, kalık, yak; bıç, çık, sık, tık, kırık, yık;
 sok, kök, kork; burk
 çal, dal, sal, kal; kıl, yıl; dol, şol, yol
 dam; um, yum
 oñ, ban, yan; tin; oñ, doñ, yon, (ko+n); (yu+n)
 çarp, sap, kap, yap; çirp, kıp, kırp; kop
 sar, yar; kır; sor, yor; bur, kur
 as, bas, sars, kas, yas; kıs; pus, kus
 şaş, taş; coş, koş
 at, art, bat, çat, sat, kat, yat; yırt; yort, (yon+t); burt, tut, yut
 ağ, sağ, yağ; sığ, yığ; boğ, doğ
 sav; ov, kov
 ay, say, kay, yay; kıy; oy, doy, soy, koy; uy; duy
 az, kaz, yaz; siz, kız; boz

Müstesnalar.

al, kal, san, var, (brak, brağ)
 (ko+n), ol; bul, dar, vur

-ir
 -ur

619. — 5° $\frac{-meli-}{-ma|ı-} \left(\begin{array}{c} -\text{ملي-} \\ -\text{مالی-} \end{array} \right)$.

Gerekirlilik «nécessitatif» temesi lâhikası ki, yapılmak gereken, yapılmak zorunda bulunulan bir fiili, vücutî (ve bazan muhtemel olan) bir fiili bildirir.

Ml.: - سوملي (سوملي) *sev-meli-*;
- اويومالي (اويومالي) *uyu-ma|ı-*;
- اولمالي (اولمالي) *o|-ma|ı-*.

b. *İnce ahenkli tabanlarda:*

Tek heceliler.

geç, seç, yenç; iç, biç; ölç, göç; sürç
ed, ged, yed; did, gid; güd
ek, çek, sek; dik, ırk, silk; çök, dök, sök; ürk, bük
çel, del, yel; il, dil, sil; böl; gül
em; çim; çöm, göm; tüm, süm
en, yeñ [1]; in, bin, din, sîn; dön, sön
sep. serp, tep; öp, sörp
er, der, ger, ser, yer; gir; ör; dür, sür
es, kes; küs, süs
eş; piş, şış; üş, düş
bört, çent, kert, yet; it, bit; ört, ört; üt, dürt, sürt, tüt
ey, dey, gey; siy; göy
gev, sev; iv; öv, döv, söv
ez, bez, gez, sez; diz, çiz; çöz; üz, büz, süz, yüz

Müstesnalar.

gel, ver; bil
öl, gör [2].

[1] «Mağlûp etmek» manasında *yen-* den *yen-er*; «yenniş olmak» manasında *ye+n-* den *ye+n-ır*. «Söylenmek» manasında *de+n-* den *de+n-ir*; «kendini koymak» manasında *ko+n-* dan *ko+n-ur*; «başkası tarafından konulmak» manasında *ko+n-* dan *ko+n-ur*.

Görülüyor ki, tek hecesi içinde katkılı olan bu fiillerin mutavaat müzarileri(-*ar*)la, meçhulleri -*ır-ur*la; ve ince ahenklerde mutavaatları -*er* le, meçhulleri -*ir-ür* le olur. A.U.E.

[2] «Kâmüs-u türkî» den derlediğimiz (tek ve çok heceli 1000 kûsur) mastarın tetki-kinde aldığımız netice bunlardır. Kâşgarlı D.L.T. de tek veya çok heceli her mastarın yanında mazi sıygasından başka muzari sıygalarını da (her zaman gaip şahıslarıyla, nadir olarak mütekelîm şahıslarıyla) vermiştir. Şemsettin Sami Bey ise, kamusunda bilhassa tek hecelilerin mastarı yanına müzari şekillerini de - muttarit görmediği için - ayrıca kaydeder ki, artık burada verilen kaidelere göre böylesine lüzum yoktur, sanırız. Kaide şudur:

- Müspet	A. Sonu vokalli tabanlarda (tek veya çok hecelilerde) : - <i>r</i> ;
B. Sonu konsonlu tabanlarda
1. (Tek hecelilerde) ahenge göre : - <i>ar</i> , - <i>er</i> ;
2. (Çok hecelilerde) ahenge ve taban son hecesinin (yukarıda söylenen) vokal nevine göre : - <i>ır</i> , - <i>ir</i> ; - <i>ur</i> , - <i>ür</i> .
Menfi	Hepsi çok heceli olan sonu vokalli menfi tabanlarda: - <i>z</i> . (z den değişme.)
Tek hecelilerin müstesna olarak sekizi (- <i>ır</i> , - <i>ir</i>) li, yedisi (- <i>ür</i> , - <i>ur</i>) ludur.

620. — 6° - (y) e - (-) mk. § 183.

İltizâmî - inşâî «optatif - subjonctif» teme lâhikası ki, arzu edilen fiilleri ve başkalarna tabî olan uymuk «subordonné» fiilleri bildirir.

Divân-ü Lügât-it-türk'ten derlediğimiz mevcudu 3000 kadar olan mastarın muzari-lerindeki durum ise şöyledir:

1. Sonu vokalli tek ve çok heceli 677 kadar masdar kökünün hepsinde, lehçemizdekiler gibi müstesnasız, sadece -r (menfilerde -z) dir.

2. Sonu konsonlu (çok heceli) 2010 kadar masdar kökünün hemen hepsinde muzari temesi aheoğe göre, yalnız (-ur, -ür) dür ki, bunların arasında (-ir, -ir) li olarak ancak çingâr-ir (II. 144), kâmişlan-ir (II. 213), singür-ir (III. 290), singir-ir (III. 290), mastarları görülmektedir.

(Lehçemizde ise, üst başındaki hece vokalinin nev'ine göre ve hepsi umumi ahenk kanunu içinde bu türlüleri -ir, -ir -ür, -ur lü olarak çeşidlenirler.)

Ancak Divân-ü Lügât-it-türk'te bu çok heceliler arasında asıl müstesna olanlar -ar, -er teme alâmetlerini alanlardır ki, lehçemizde böylesi hiç yoktur. Bunlar son hecesi ekseriyetle:

1. k (g) ir (iz), k (g) ur (uz). k (g) ir (iz), k (g) ür (üz);
2. ir, ur.. ir, ür;
3. cir, cur.. cir, cür;
4. m(v)ir, m(v)ür, m(v)ir, m(v)ür;
5. ik, ak.. ik, ök,

gibi eklerden ibaret olanlardır. İçlerinde son hecesi dir, it, it, in, un, olan bir kaç tane de görülmektedir:

1. K(g) ir(z), gur(z).	2. ir, ur.	m(v) ir, ür.	(III.142)-say. ik
* (II. 141) tağ. gir (II. 152) kuz. gir (II. 153) kur. gir («) kol. gir («) kam. gir (II. 156) man. gir (III. 145) soy. gir (III. 291) tan. gir	* (II. 61) tuv. ir (II. 63) kad'. ir (II. 68) sık. ir («) kır. ir (III. 140) bak. ir * (II. 68) sav. ur («) kav. ur (III. 140) kır. ur	* (I. 193) el. vir * (II. 139) tel. mir (III. 70) yıl. mir	* (I. 156) ag. uk («) aç. uk («) us. uk («) aş. uk (II. 93) pas. uk («) tus. uk («) tut. uk (II. 179) bul. duk («) tut. suk (II. 180) sav. ruk (III. 142) soy. uk (III. 146) tay. suk
* (II. 140) toz. gur («) toş. gur («) taş. gur (II. 147) saç. gur («) soğ. gur (II. 152) kat. gur (III. 145) kay. gur (III. 296) sağ. kur	ir, ür. * (I. 156) eg. ir (II. 59) tüb. ir (II. 62) süç. ir (II. 63) ked'. ir (II. 69) keg. ir * (I. 156) ev. ür (II. 67) tev. ür (II. 68) çev. ür	5. ik, uk. * (I. 156) ac. ik («) al. ik (I. 167) ut. ik (II. 92) tar. ik («) sor. ik («) kar. ik («) bas. ik (II. 93) taş. ik («) tat. ik («) tag. ik (II. 94) çim. ik (II. 95) bal. ik (II. 179) baz. rik («) tun. çık (II. 180) san. çık («) bas. sık (III. 55) yat. ik («) yat. ik («) yaz. ik («) yaş. ik («) yağ. ik (III. 74) yar. sık	(II. 93) pas. uk («) tus. uk («) tut. uk (II. 179) bul. duk («) tut. suk (II. 180) sav. ruk (III. 142) soy. uk (III. 146) tay. suk ik, ök. * (I. 167) iç. ik (I. 207) üst. ik (II. 94) kir. ik («) sez. ik («) küz. ik («) böl. ik (II. 160) bil. sik (III. 74) yet. sik
gir(z), gür(z).	3. (c) ir, ur.		
* (II. 148) sül. gir (II. 149) süs. gir (II. 155) keş. gir	* (III. 69) yan. cir * (II. 138) tam. cur		
* (II. 134) bür. gür (III. 258) erem. gür	4. m(v) ir, ur. * (III. 70) yol. vir		* (I. 167) ölç. ök (I. 225) üy. ök (II. 94) çül. ök

- MI.: - سه- sev-e-;
 - اويو- uyu-ya-;
 - اول- ol-a.

IHTAR. — Şark Türkçesinde (meselâ Çağatayca'da) bu temenin lâhikası -ğay (-gey); ve ğa (-ge) dir. bk. s. 925.

Eski Osmanlıca'da vaktiyle kullanılmış olan «لای» bolay-ki tabirini de bu siyga açıklamaktadır.

Bolay (veya bulay*) ki «= ola ki» «plait à Dieu que...» mânâsında vaktiyle bol-mak ve şimdi ol-mak mastarının temenni ve teracci «optatif» siygasıdır ki, mazisi: (bolaydı ki = bolay-dı ki). Bu tabirin yerini bugün Farsça'nın («کاش» kâşki = keşke kelimesi § 471) almıştır.

621. — 7° -di- (-د- veya -دی-).

Muayyen mazi «passé déterminé» teme lâhikası ki, ya yapıldığı görülen veya yapıldığından emin olunan bir fiili ifade eder.

- MI.: - سود- (سودی) sev-di-;
 - او بود- (اوبودی) uyu-du-;
 - اولدی- (اولدی) ol-du-. [1].

[*] DE CARBOGNANO (Grammatica turca, 1794) bunu o ile, MENINSKI ise u ile söyler. J. D.

[1] Bunun başka mânadaki bir şekline İbni Mühennâ lûgati(s,100) de raslanmaktadır: «Mazi fiillerinde kökün son harfi esre ile harekeli (yani t, i ile vokallenmiş) olduğu zaman, bu siyga fiilin çabuk ve birdenbire yapılışını bildirir: Gelidi, barıdı, kazıdı (= çabuk ve ansızın geldi, vardı, kazdı).

Bu esre işba edilerek sözle(y)idi (= çabuk ve ansızın söyledi) suretinde söylenişte ve yazıda (y) ile tesbit edilir.» A.U.E.

Bunların içinde son hecesi in, un, it, it.. dir olan bir kaç kelime de vardır.

6. (III. 143) kay. in	} -ar	(II. 244) ter. it	} -er.
(II. 121) kut. un		8. (III. 69) yel. dir	
7. (II. 243) kad. it			

3. Sonu konsonlu tek heceli 300 kadar olan masdar kökünün hemen hepsinde müzari temesi, lehçemizde olduğu gibi yalnız -ar, -er dir ki, bunların içinde de lehçemizde olduğundan fazla ve bazıları başka türlü olarak şu müstesnalar vardır:

- * (I. 147) al.. (II. 5), bar.. (II. 21) kal.. (II. 23) ban | -ır;
 * (II. 17) teg.. (II. 19) bil.. (II. 20) tel.. (II. 21) kel | -ir;
 * (I. 148) ol.. (I. 148) ul.. (I. 148) il.. (II. 6, III. 136) tur.. (II. 19) bul..
 (II. 21) kol.. (II. 21) kı.. (II. 23) tan.. (II. 24) sın.. (II. 238, III. 324) kod'
 (II. 253) yat.. (III. 52) bol.. (III. 321) yort.. (III. 323) id'.. (III. 324) tod' } -ur
 * (II. 8) kir.. (II. 21) kel.. (III. 48) yil.. (III. 136) bir.. (III. 324) tüş | -ür.

Mk. Gayri muayyen mazi için daha yukarıda (§ 617) söylediklerimizi.

622. — 8° - se. (- سه -).

Şart «conditionnel» temesi lâhikası ki, bir başkasına şart hizmetini gören bir fiili, başka bir tabirle farazî, (farzedilmiş) bir fiili ifade eder:

MI. : - سه سه sev-se-;

- سه سه uyu-sa-;

- سه سه ol-sa-.

TENBİH. — Daha ileride görüleceği üzere, farzlı fiiller (hususî bir mürekkep siyga halinde görülen) farzlı tarz «mode suppositif» ile de ifade edilir. Şartıye, ekseriya gerçekleşmeyen bir mâna almak yüzünden farziyeden ayrılır (bk. bu hususta § 1218).

İHTAR. — Eski Osmanlı lehçesinde - (y) iser - (- يسر -) suretinde, *istikbal* mânalı dokuzuncu bir siyga da vardı :

MI. : *id-iser-em terk-in-i cân-ü ten-in* A.U.E.) « je quitterai l'âme et le corps ».

Ger Muhammed ol-ma-ya i-di 'ayân.

Ol-ma-yısar-dı zemîn-ü âsümân A.U.E.) (Mevlud).

«si Mahomet n'avait pas apparû, il n'y aurait eu ni terre ni ciel».

Anadolu'da *istikbal* için - (y) *ici* suretinde hususî bir teme de kullanılır. Bk. § 639 ve gayri muayyen mazi için § 634 ihtar.

1309 üncü bendde şahıslı siygalar temesi olarak - (y) *ip* li bir ulak kullanıldığını izlerine bakınız. Yine bk. § 1223.

- (y) *iser* yerinde müstesna olarak - *ser* şekli de (mk. Orkhon kitabelerindeki - *sar* - lâhikası) bulunmaktadır.

MI. : *جميع انبياء كفنتلدر بندخ كفن لسنون جميع انبياء الدكن صكره يولدى بندخ يولسرم*

(Cem'i enbiyâ kefenlendiler ben dahi kefen-le-n-iser-in.

Cem'i enbiyâ öldükden sonra yanıldı ben dahi yu-n-ıl-sar-am - A.U.E.) «tous les prophètes ont été revêtus de leur linceul et moi aussi je serai revêtu du mien; tous les prophètes ont été lavés après leur mort, et moi aussi je serai lavé» [1426 yılı yazmaları, yaprak 206 V° ».

Yine mk. şu misal :

Mihr-i ver-me-yeser-sin - A.U.E.) «tu ne donneras pas de dot.» (VAMBÉRY, *Alt. Osm.* s, 54, 1, 19).

Eğer bunda bir yazıcı yanlışlığı yoksa bu lâhikanın çifte vokallenişli - (y) *user* - olduğunu kabul etmek lâzımdır (mk. § 156, zeyil).

B. BASİT SİYGALAR.

623. Türkçenin tasrifindeki basit siygalar, yukarıda adları anılan sekiz temeye *şahıslık sonuçlar* «désinences personnelles» katılmakla yapılır. Bu şahıslık sonuçlar iki türlüdür (bk. levha § 605).

1° İlk altı teme (süremlî [hal], muzari, şuhudî mazi, niyetli istikbal, vücutî, iltizamî) için özden (cevher) fiilinin muzariinden alınmış olan *uymaca* «enclitiques» şahıslık sonuçlar. Bu eklemelerin mahiyeti 655 inci bendde daha tam olarak tarif edilecektir.

İHTAR. — Müfret ve cemi *gaipte -dir* eklemi katılması kullanışta yer tutmuş değildir. (Sürelik, muzari, iltizamî, gibi) bazı temelerde hafzedilir; öbürlerinde kullanılması ise ihtiyaridir; cemide - *dir-ler* yerine - *ler-dir* suretinde yer değiştirir. Bakınız emsileye. mk. § 1181 ve aşağısı.

2° Son iki (şuhudî mazi ve şart) temeleri için asıl fiil sonlukları «terminaisons verbales» dediğimiz şahıslık sonuçlar.

624. Şu halde birincisinin altı, ikincisinin yalnız iki siygası bulunmak dolayısıyla sayıca aynı miktarda olmıyan iki takım basit siyga vardır.

Bu iki takım arasında bazı farklar görülebiliyor:

1° Vurgunun yeri bakımından: Birinci takımdan olan basit siygalarda temenin son hecesi vurgulanır; yalnız cemi *gaipte* son hece daima vurguyu kendisine alır: - *ler*; aksine ikinci takımdan olan basit siygaların müfret cemi bütün şahıslarında siyganın bütünündeki son hece vurgulanır (bk. daha ilerideki misallere § 627 ve aşağısı).

625. 2° Şahıslık sonuçların temeye nispetle az çok büyük olan istiklâlleri bakımından. Nitekim birinci takımdan temelerin çoğunda şahıslık sonuçlar bazı hallerde temeden ayrılabilir (bk. § 688 ve 687).

İkinci takımdan olan (şuhudî mazi ve şart) temelerde ise hal böyle değildir, bunlarda şahıslık sonuç (basit siygalarda) temeden ayrılmazlık halindedir.

3° Bu siygalardaki manzara bakımından birinci takımdakilerinin manzarası, menşelerindekine yani isim cümlelerine benzer (mk. § 600, 1174, ihtar, 1181).

626. **İHTAR.** — İltizamının temesinde eskiden her iki takıma da ait sonuçlar vardı (mk. § 645).

Yine Anadolu'nun lehçe budaklarında birinci takımdan siygalar yerine (asıl fiil sonluklu) ikinci takımdan alınmış benzeşimlik «analogique» siygalar getirmek meylî de kaydedilmelidir. Bu hadise bilhassa müfret mütekellim ve muhatapta ve cemi mütekellimde sık sık görülür. bk. § 627, ihtar 4; 630 ihtar; 639, 631 ihtar, zeyl. - mk. § 635 zeyil.

SEKİZ TEMENİN BASİT SİYGALARI TARIFI.

a. Basit siygaların birinci takımı.

627. BİRİNCİ TEME. — Süremlî (§ 612) temesinin basit siygası, başka tabirle *birinci şimdilik* «présent pr.» veya *süremlî şimdilik* «présent duratif» (yani hal «hāl») siygası:

Şimdi seviyorum = şimdiki halde sevmekte devamlıyım «j'aime actuellement».

Müfret		Müt.	seviyorum sev-i°yor-um;		Cemî	Müt.	seviyoruz sev-i°yör-uz;
		Muh.	seviyorsunuz sev-i°yor-sun; (سكن)			Muh.	seviyorsunuz sev-i°yor-suñuz;
		Gai.	seviyor sev-i°yor;			Gai.	seviyorlar sev-i°yör-lar.[1]

Şunlar da aynıyle tasrif olunurlar:

uyuyorum *uyu-yor-um* = şimdiki halde uyumakta devamlıyım, devamlı uyumak halindeyim «je suis en train de dormir, je dors actuellement», vs.

o uyuyor *o[-uyor-um* 1° = *o uyuyor* «je deviens en ce moment»
2° (Halk ağzı) *sen kim-iñ kız-ı o[-uyor-sun* = *sen kimin kızsın?* «de qui es - tu la fille?».

(Teme vokalinin duraklı [mk. § 613] olması neticesi olarak, fiil ne olursa olsun, öteki sonuçların vokalleri de daima aynı kalır.)

Ml.: *ne içiyor-suñuz* (سز) *(siz) ne içi-yor-suñuz* «que buvez - vous (en ce moment)? que fumez - vous». (en ce moment?)

İHTAR. 1 — Bazan *seviyorum* *seve-yor-um* şekline de rastlanıyor (§ 613).

İHTAR. 2 — Kökün (veya fiil tabanının) sonunda e (a) vokalı varsa konuşma dilinde bazan bu, i (ı) ya çevrilir: *agla-yor* «il pleure» yerine: *aglı-yor*. Bu hal lâhikadaki y konsonunun yakınlığından doğmuş bir benzeşim hâdisesidir (§189). (Yukarıda olduğu üzere) *seve-yor* şeklinin ortadan kalkmış olmasının sebeptisi de bu olsa gerektir.

İHTAR. 3 — Gaipteki gayri kıyasi vurgulanmaya dikkat edilmeli, (bak. emsileye).

İHTAR. 4 — Anadolu köylüsü müfret mütekellim ve muhatabında idgamlı «contracté» şekiller kullanır: *sev-iyö-m*, *se-vi-yoñ*; fakat cemî muhatap ve cemî gaipleri kıyasi olarak kullanır: cemî mütekellimde *sev-iyor-uk* dir. Cemî gaipte ise *sev-iyol-lar* [2] dir. (mk. 626, zeyil).

628 *birinci şimdilik (hal) siyasının öteki şekli.*

yor-un şeklinin süremlî manasında, vaktiyle karmaşık «complexe», fiil halinde bulunduğu zamanlardaki o eski kuvvet bugün artık yoktur.

Şüphesiz bu mânâ zayıflayışına bir çare olsun diye olacak ki, bu *seviyorum* *sev-iyor-um* şekli yanında çok kere şu yerindelik siyga «forme périphrastique» kullanılmaktadır:

[1] Müellif *seviyorum*, *seviyorsuñ*, *seviyoruz*, *seviyorsuñuz*, *seviyorlar* da vurguyu o ve a üzerinde veriyor ki, doğru olmadığı için tarafımızdan düzeltilmiştir. A.U.E.

[2] Çok hecelilerde l den evvel gelen r lerin de l ye çevrilşi, İstanbul şivesinde de vardır: *al-ıl-lar*, *gel-il-ler*, *kelli fellî*, *(adam) şekerli (kahve) v.s.* A.U.E.

سومکدهم *sev-mek-de(-te)yim* = sevmek içinde (halinde) yim: (keli, keli.): «je suis dans le fait d'aimer.»

Bu siyga (mef'ulün bih halinde) mastarın ardınca özden (cevheri) fiil getirmekle yapılmıştır.

Müfret	Müt.	سومکدهم <i>sevmekdê-yim;</i>	Cemi	Müt.	سومکدهز <i>sevmekdê-yiz;</i>
	Muh.	سومکدهسک <i>sevmekdê-sin;</i>		Muh.	سومکدهسکز <i>sevmekdê-sîñiz;</i>
	Gai.	سومکدهدر <i>sevmekdê-dir.</i>		Gai.	سومکدهدرل <i>sevmekdê-dirler.</i>

اویومقدوم *uyumağdâ-yım* da aynıyle tasrif edilir. Bu siyga hakkında bk. § 811.

629. — İKİNCİ TEME. — *Muzari temesinin basit siygası* (§ 614), başka tâbirle *ikinci şimdilik (hal)* «présent II» veya *hal-muzari* «présent aoriste».

Severim (= her zaman, mutat üzere) «j'aime en général, d'habitude; j'aimerais»:

Viguiier'nin topladığı halk metinlerinde *ver-ir-im* «je donnerai» yerine *ver-r-im* suretindeki idgamlı siya da bulunuyor (s. 333 ve 336).

Aynı sigalar Azerce'de de vardır.

Müfret	Müt.	سوزم <i>sev-êr-im;</i>	Cemi	Müt.	سوزیز <i>sev-êr-iz;</i>
	Muh.	سوزسک <i>sev-êr-sin;</i>		Muh.	سوزسکز <i>sev-êr-sîñiz;</i>
	Gai.	سوز <i>sev-êr.</i>		Gai.	سوزلر <i>sev-er-lêr.</i>

Uyurum (=mutat üzere) «je dors (d'habitude), je dormirai».

Müfret	Müt.	اویورم <i>uyû-r-um;</i>	Cemi	Müt.	اویوریز <i>uyû-r-uz;</i>
	Muh.	اویورسک <i>uyû-r-sun;</i>		Muh.	اویورسکز <i>uyû-r-suñuz;</i>
	Gai.	اویور <i>uyû-r.</i>		Gai.	اویورلر <i>uyu-r-lâr.</i>

اؤلورم *oļ-ur-um* da böyledir:

1° «je deviens, je deviendrai»;

2° «je suis, je serai».

Bunun müfret gaibi *oļ-ur* kelimesi, şu mânaları da verir:

Olagandır «il (cela) arrive»; olabilir «cela est possible, permis, faisable; olmasına razıyım, pek âlâ. «je veux bien».

بن هر کون ایکی نازکله ایچرم *ben her gün iki nargile içer-İM* «je fume chaque jour deux narghilehs»;

meb'ūsān intihāb-ı- umū- mī-si dört şene-de bir kerre icra ol-un-ur «les élections générales des députés ont bien [une fois] tous les quatre ans»;

«i(n)şallah muvaffak ol-ur-suñuz» «s'il plaît à Dieu (espérons que) vous réussirez».

630. Basit muzari sıygası -(y) *ecek* - temeli basit sıygada olduğu gibi kendinden istikbal «futur» bildirmez, fakat kelâmın gelişine gidişine «contexte» göre gelesi «à venir» ye aid olan fiilleri bildirmeğe hizmet edebilir (bk. yukarki son misale).

Bununla beraber bu, -(y) *ecek* li sıygadan daha müspet ve mukarrerdir. Vaitli fiiller ekseriya muzari sıygasiyle kullanılırlar (mk. § 635).

Bazı hallerde hal «présent» fiilinin iki sıygası (süremli hal ve muzarili halde) farksız olarak kullanılır:

Ben bun-u bil-ir-im veya bil-iyor-um «je le sais».

Bununla beraber müptediler evvelce kayıt ve işaret ettiğimiz kaide- lere riayet ederlerse iyi olur.

Tahkiye üslûbunda ikinci hal sıygası, esasen Fransızca'da da olduğu gibi, ekseriya mazi sıygası yerinde kullanılır.

Ml. : *كيدر ، آليز ، كليلر geli, alır, gider* «il vient, il prend et il s'en va» ki geldi, aldı, gitti = il vint, il prit, etc. yerindedir [1].

IHTAR. — Anadolu'da müfret muhatapta (*seversin*, yerine) *sev-eñ*, cemi mütekellimde (*severiz*, yerine) *sev-er-ik*, cemi gaimle (*severler*, yerine) *sev-el-ler* derler. Öteki şahısların sıygaları kıyasidir (mk. § 626 zeyil).

631. Yeni Osmanlıca'da muzari (ikinci hal) in menfisi ve iktidarının menfisi müfret ve cemi mütekellimlerde kıyasızlık gösteriyor:

Sev-me-m yerine *sev-me-z-im*, *sev-me-yiz* yerine *sev-mez-iz* «je n'aime pas en général, je n'aimerais pas; nous n'aimons pas, nous n'aimerons pas».

Basit menfi muzari sıygasının tam tarifi:

Müfret	Müt. سومم ، سومم <i>sev-mê-m</i> ;	Cemi	Müt. سوميز <i>sev-mê-yiz</i> ;
	Muh. سومزسك <i>sev-mê-z-sin</i> ;		Muh. سومزسكز <i>sev-mê-z-siñiz</i> ;
	Gai. سومز <i>sev-mê-z</i> .		Gai. سومزله <i>sev-me-z-lêr</i> .

[1] (Galilé) birtakım teşrifât-ı 'uzmâ arasında kavhânin hatâ olduğunu itirâf eder; istedikleri gibi «tâip ve müstağfir» olur. Fakat kiliseden çıkarken yine efkârında olan cihet-i tabiiye galayâna başlar, bir türlü kendini alamaz; ayağını birkaç kere yere vurur da (Maamafih yine dönen küredir) der. - Hürriyet-i efkâr makalesi, Namık Kemal-

Basit menfi iktidar muzari sıygasının tam tasrifi:

Müfret	Müt.	seu-ême-m; <i>seu-ême-m</i> ; <i>seu-ême-m</i>	Cemi	Müt.	seu-ême-yiz; <i>seu-ême-yiz</i> ; <i>seu-ême-yiz</i>
	Muh.	seu ême-z-sin; <i>seu ême-z-sin</i> ; <i>seu ême-z-sin</i>		Muh.	seu-ême-z-siñiz; <i>seu-ême-z-siñiz</i> ; <i>seu-ême-z-siñiz</i>
	Gai.	seu-ême-z. <i>seu-ême-z.</i>		Gai.	seu-ême z-ler. <i>seu-ême z-ler.</i>

Art sınıftan fiillerde de böyledir:

او یومام *uyu-mâ-m* «je ne dors pas...»;

او یوماز *uyu-mâ-yız* «nous ne dormons pas»;

او یویه مانم *uyu-yâma-m* «je ne puis dormir»;

او یویه مازسك *uyu-yâma-z-siñ* «tu ne peux dormir»; vs.

اولام *oġ-mâ-m* 1° «je ne deviens pas, je ne deviendrai pas».

2° «je ne suis pas, je ne serai pas».

Menfi müfret gaip *oġ-ma-z* sıygası da müspeti olan *oġ-ur* gibidir:

Oġmaz «il [cela] est impossible» = münasip değil «il [cela] ne convient pas», *oġmâsın*, yasaktır «ce n'est pas à faire, c'est défendu».

اولامام *oġ-âma-m* «je ne puis devenir», vs.

IHTAR. — Eski osmanlıca'da *sev me-z* temesi bütün şahıslarda eksiksiz bulunurdu: *sev-me-z-em.*, *sev-me-z-iz.*

Anadolu'nun lehçe budaklarında (müfret muhatap) *sev-me-ñ* ve *sev-me-m* den benzeşim (analogie) yoluyla (cemi metekellim) *sev me-k* şekilleri de vardır.

me lâhikaşı ikinci takımın teme alâmeti değerini alır (mk. 626 zeyil).

Makedonya (Rumeli) da muzari sıygası soru edatı olan *mi* (§ 686) yi aldığı zaman da aynı hâdise olur: *sev-me-mi-sin* «n'aimes-tu pas?»

632. ÜÇÜNCÜ TEME. — *Gayri muayyen mazi* (§ 617) temesinin basit sıygası, ve daha kısacası *gayri muayyen mazi* ki, *mazî-i naklî* «passé traditionnel» dedikleri.

او یوشم *j'ai aimé, j'aimai.*

Müfret	Müt.	sev-mi°ş im; <i>sev-mi°ş im</i> ; <i>sev-mi°ş im</i>	Cemi	Müt.	sev-mi°ş-iz; <i>sev-mi°ş-iz</i> ; <i>sev-mi°ş-iz</i>
	Muh.	sev-mi°ş-(s)in; <i>sev-mi°ş-(s)in</i> ; <i>sev-mi°ş-(s)in</i>		Muh.	sev-mi°ş-siñiz; <i>sev-mi°ş-siñiz</i> ; <i>sev-mi°ş-siñiz</i>
	Gai.	sev-mi°ş-(dir). <i>sev-mi°ş-(dir).</i>		Gai.	sev-mi°ş- (lêr-dir), -dirler.

او یوشم *j'ai dormis, j'ai dormi.*

Müfret	Müt.	uyu-müş-um; <i>uyu-müş-um</i> ; <i>uyu-müş-um</i>	Cemi	Müt.	uyu-müş-uz; <i>uyu-müş-uz</i> ; <i>uyu-müş-uz</i>
	Muh.	uyu-müş-(s)un; <i>uyu-müş-(s)un</i> ; <i>uyu-müş-(s)un</i>		Muh.	uyu-müş-suñuz; <i>uyu-müş-suñuz</i> ; <i>uyu-müş-suñuz</i>
	Gai.	uyu-müş (dur). <i>uyu-müş (dur).</i>		Gai.	uyu-müş-ğar(dır). <i>uyu-müş-ğar(dır).</i>

اولشم *ol-muş-um* «je devins, je suis devenu» da da böyledir.

Bu basit sıyganın ve daha doğru tâbirle bu temenin mânasındaki *gayri muayyenlik* «indétermination» Fransızca'ya tercümede itibara alınmayor. Bu mâna farkının daha yukarda (§ 617) bahsi geçmişti.

Türkçedeki muayyen mazi (*passé déterminé*) yani şuhudi ile gayri muayyen mazi (*passé indéterminé*) yani nakli arasında -kurulmuş olan ayrılık, Fransızca'daki belirli mazi (*passé défini*) ile belirsiz mazi (*passé indéfini*) arasında gözetilen farkla bir değildir [1].

633. Yukarıki emsilede cevher fiilinin müfret gaibi olan *-dir* katılarak gayri muayyen mazi (nakli) nin mânası kuvvetlendirilebilir (ki bu, müfret ve cemi bütün şahıslarda aynı suretle yapılır).

Ml. : *seu-miş-im-dir* «sevdim, muhakkak ki sevmişim = j'ai aimé; il y a bien des chances pour que j'ai aimé, j'ai certainement aimé».

634. Müfret muhatapta *sevmiş-sin* yerinde bazan *sevmiş-iñ* söylenildiği işitilir [2].

[1] Daha evvelce de söylediğimiz gibi, gayri muayyen mazi denilen fiil, şuursuz bir fiildir ki (nakli) mânası da bu umumî mâna içinde bir tür lüsüdür. Bir kış sabahı pencereyi açıp da «A... bu gece kar yağmış» denildiği zaman, buradaki (yağmış) fiili mütekellimin haberi (şuuru) olmadan o gece kar yağdığını bildirir.

Yine «o gece sabaha kadar uyumuşum» denildiği zaman, buradaki *uyumuşum* fiili mütekellim olan kendimin farkında olmadan (şuurum olmaksızın) sabaha kadar uyduğumu bildirir.

Aynı «o gece sabaha kadar uyumuşum» cümlesindeki *uyumuşum* fiili, «uyumuşum diyorlar» mânasında yani cümle: «diyorlar ki o gece sabaha kadar uyudum» mânasında da olur ki, işte bu mânasıyla sıyga (nakli) olur.

Fakat ister evvelki mânada ister bu mânada olsun, her ikisinde de umumî kavram, fiil mazide yapılırken bu yapılaş failin (haberi, vukufu, ittılai dışında) oluştur.

Muayyen mazi denilen fiil ise şuurlu bir fiildir ki, (şuhudi) mânası da bu umumî mânası içinde bir tür lüsüdür. «Tiren bugün geldi» cümlesinde «geldi» fiili, (mütekellimin şuuru dâhilinde olduğunu) yani onun gözü önünde yapıldığını, yapılırken onun orada bulunduğunu bildirir ki, işte bu hakikî (şuhudi) dir: bir de bir fiilin yapıldığını anlatan hakkında mütekellimin inan ve itimadı olduğu için, meselâ «tiren bugün gelmiş» demesi lâzım gelen yerde «tiren bugün geldi» demesinde, bu fiil mazide yapılırken bu yapılaş failin (haberi, vukufa, ittılai içinde) olduğundandır.

Abdürrahman Fevzi Efendi *Mihyās-ül-lisan Kısās-ül-beyān* adlı Türkçe gramerinde (s, 111) şuhudi mazi için *Māzī-i maḥsūs-ün-nisbe*, nakli mazi için *Māzī-i menḳūl-ün-nisbe* tâbirlerini kullanır. A.U.E.

Yine bu şuursuz mazinin her şahsına (dir, dir) katılmakla o sıyga, bu mânasından çıkıp şuurlu mazi mânasını alır: Ben onu kaç defa söylemişimdir (= söyledim); siz bunu hiç anlamamışsınızdır (= anlamadınız). A.U.E.

[2] Cemi muhatapta da böyledir: *sevmiş-iñiz* = *sevmiş-(s)iniz* A.U.E.

IHTAR. — Anadolu'da köylü (cemi mütekellimde) *sev-miş-iz* de *sev-miş-ik* de söylerler. Üstelik, *-miş*, li teme yerinde bazan *-(y)ig* li teme kullanırlar: sonda, zeyil § 360 ykış (*sev-ig-sin*, *sev-ig-im*, *sev-ig* de mutalâa edilen *-ik* lâhikasına:)

635. DÖRDÜNCÜ TEME. — *Niyetli istikbal* (§ 618) *temesinin basit sıygası* ve kısaca *niyetli istikbal* «fatur intentionnel» (مستقبل «müstakbel» deniler gelesi «avenir» sıygası).

Seveceğim «j'aimerai, je vais aimer, je dois aimer (éventuellement)

Müfret	Müt.	sev-ecêy-im; <i>سوه جكم</i>	Cemi	Müt.	sev-ecêy-iz; <i>سوه جكر</i>
	Muh.	sev-ecêk-sin; [1] <i>سوه جكسك</i>		Muh.	sev-ecêk-siñiz; <i>سوه جكسكز</i>
	Gai.	sev-ecêk(-dir). <i>سوه جك (در)</i>		Gai.	sev-ecêk-lêr(-dir). <i>سوه جك (در)</i>

Uyuyacağım «je dormirai, je vais dormir, je dois m'endormir (éventuellement).

Müfret	Müt.	uyu-yacâğ-ım; <i>او يوه جنم</i>	Cemi	Müt.	uyu-yacâğ-ız; <i>او يوه جنز</i>
	Muh.	uyu-yacâk-sın, <i>او يوه جكسك</i>		Muh.	uyu-yacâk-siñiz; <i>او يوه جكسكز</i>
	Gai.	uyu-yacâk(-dir). <i>او يوه جك (در)</i>		Gai.	uyu-yacâk-lâr(-dir). <i>او يوه جك (در)</i>

ol-acağ-ım «je deviendrai..., je serai...» *اوله جنم*

MI.: *yarın siz-e g'el-ecey-im* «je viendrai vous voir demain. *يارين سزه كله جكم*

(Bu ifadenin hakiki bir vait mânasına muadil olması için fiilini muzari sıygasıyla kullanmalı [mk. § 630]).

جاكت ضابطان ايچون خاكي شايادن، افراد ايچون عيني رنگده عبادن ياييه جق

Caket zābitan için «hāki» şayak-dan, efrad için aynı reng-de abadan yapılacak «(la jaquette) sera faite en drap «chayak» de couleur «khaki» (adjectif persan signifiant «de terre») pour les officiers et en drap ordinaire (aba) de même couleur pour le soldats».

ille bun-dan vaz g'eç-ecek-sin «tu y renonceras (il le faut) absolument; il faut absolument que tu y renonces».

(Bu misalde görüldüğü üzere niyetli istikbal yapılması için emir ve zor edildiğinden bir fiili ifade eder ki, o zaman vücbi «nécessitatif» e yaklaşır [mk. § 640].

[1] Bu müfret muhatap sıygasındaki *siñ* dea de *s* nin düşerek sıyganın *sev-ecêy-iñ* suretinde kullanıldığı İstanbul şivesinde işitilmektedir. A.U.E.

636. *oġ-mak* fiilinin bu sıygadan müfret gaibi ayrıca bir ihtimalli oluş mânası bildirir:

اوله اولاجق *öyle oġa-cak* «cela doit être ainsi, ce sera ainsi»;

Veya (soruluk cümlelerde) şüphelilik «dubitatif» mânası bildirir:

بو أو كيمك اولاجق *bu ev kim-iñ oġ-acak* «à qui peut bien être cette maison?»

637. Bu sıyganın kavramlarındaki çeşitlenmeler ne olursa olsun, denilebilir ki, basit sıygada *istikbal* (gelesi) fiili mânası baskındır. *Niyet* mânası açıkça ancak mürekkep fiillerde görülür. Bununla beraber basit sıygada da niyet mânası olduğuna bir misal:

افندی یی کوره جکم *efendi-yi g'ör-ecē-īm* «je désire voir Monsieur».

638. Müfret ve cemi gaiplerinde *-dir - in* kullanılması ihtiyaridir. Müfret ve cemi mütekellimlerinin sonundaki boğazlı konsonun uğradığı hal hakkında bk. § 202 ve 203. Netice itibariyle temeler, fonetik bakımından isimler gibi muamele görürler: Çünkü bunlar menşede fiilin isimcil sıygalarıdır [1].

639. İHTAR. — Anadolu'da *sev-ecē-m*, *sev-ecē-ñ* suretinde idgamlı sıygaların işildiği de olur.

[1] Kâşgarlı D. L. T. ün muhtelif yerlerinde bir sıygadan bahseder ki bu, niyet sıygasıyla çok yakından ilgilidir:

C. 1 s. 23: «Üçüncüsü, olmasını temenni ettiği fiilin yapılmasına azmeden faildir: *oġ er oġ evgä barıgsaġ* = o adamdır eve varmayı arzu edip buna azim ve kasteden. *oġ kişi oġ bizgä keligsäk* = o kişidir bize gelmeyi arzu ve temenni eden.

C. 2 s. 45: üçüncüsü, fiil kendisi tarafından yapılmadan evvel yapılmasını arzu ve temenni etmek mânasıyla vasıflanan faildir. Bu sıyga emir üzerine bina edilmeyip emrin son sükunlu nslî harfi cäre ile harekelendikten sonra kelime kalfı, ayınlı ve işbah (tok, kalın) ise *-gsaġ*, ve kefli, imaleli harfli ve rikketli ise (zayıf, ince) *-gsäk* ziyade etmekle yapılır:

oġ evgä bar-ıgsaġ oġ = o eve varmağa arzudur;

oġ munda tur-ıgsaġ ol = o burada durmağa arzudur;

ol, berü käl-ıgsäk erdi = o beri gelmeğe niyetli idi;

ol, evgä kir-ıgsäk ol, = o eve girmeğe heveslidir;

ol, tavar tir-ıgsäk ol, = o davar toplamağa iştahlıdır;

C. 2 s. 201: fiilin yapılmasını kasıt ve temenni etmek mânasıyla vasıflanan faildir:

oġ, at suvgar-ıgsaġ erdi [*] = o at suvarmağa arzulu ve niyetli idi;

ol, anı suvdın keç(.).rüş-säk erdi = o onun sudan geçmesine yardım etmeğe niyetli ve arzulu idi.

C. 2 s. 257: fiilin yapılmasını temenni edici olmak mânasıyla vasıflanan faildir:

ol, tarıg tarıt-ıgsaġ ol, = o ekin ekdirmeğe arzulu ve hırslıdır;

ol, evin bezet-ıgsäk ol, = o evini bezetmeği (süslemeği) temenni edicidir.

Bütün bu izahlardan anlaşıldığına göre (katkısız, katılı) emrin sonuna mastar alâmeti *ig* (*ıg*) getirilmekle yapılan mastar ismine, meyil ve temenni mânasındaki *se* (*sa*) getirildikten sonra failiyet alâmeti olan *k* (*k*) da katılınca yukardaki bütün fiilden türeme

[*] Kâşgarlı söylememekle beraber, bu misalden anlaşıldığına göre *iş* (*üş-ış, uş*) lu mastardan *säk* ilâvesiyle de yani buradaki gibi emre *üş-sek* katılmakla da yapılıyordu. A.U.E.

Bazan da niyetlilik mânâsında - (y) ici suretinde bir temede kullanılır ki bu, § 852 de mutalâa edilen türemli sıfatla aynı şekildedir.

Bu sıyganın *de-mek* fiilinden emsilesi şöyledir :

Müfret	de-yici-yim (veya : de-yici-m);	Cemi	de-yici-yik;
	de-yici-ñ;		de-yici-ñiz;
	de-yici-		de-yici-ler.

Mk. § 626, zeyl.

640. BEŞİNCİ TEME. — *Gerekirlik temesinin basit sıygası* (§ 619) başka tâbirle *şimdilik gerekirlik* «nécessitatif présent» (وجوب *vucübî*).

sevmeliyim = sevmem gerek «il faut que j'aime», sevmek zorun dayım = «je dois aimer (d'obligation)».

Sevmelisin, sevmeli (dir) - sevmeliyiz, sevmelisiniz, sevmelidirler.

Müfret	Müt. sev-meli°-yim;	Cemi	Müt. sev-meli°-yiz;
	Muh. sev-meli°-siñ;		Muh. sev-meli°-siñiz;
	Gai. sev-meli°(-dir).		Gai. sev-meli°-ler, veya sev-meli°-dir-ler.

[1] veya [2] *uyu-maıt°-yim*;

veya *uyu-maıt°-siñ*; vs.

veya *oı-maıt°-yim* vs. da da böyledir.

Müfret ve cemi gaiplerde - *dir* eklemi ihtiyaridir.

641. Şimdilik gerekirlik (nécessitatif présent) şunları bildirir:

a. *Zorlanış* «l'obligation». — O zaman fiil, hale veya istikbale aid olabilir.

Ml. : *hangi-si-ni aı-maıt°-yım* «lequel dois-je prendre»;

yarın g'el-meli-siñ «il faut que tu viennes demain».

b. *Ihtimalî oluş, belkileniş*, «probabilité» — o zaman fiil maziye de aid olabilir.

Ml. : *hasta oı-maıt°* «il (elle) doit être malade».

Sual : *Meemed yaz-dı mı, yaz-ma-dı mı?* —

Cevap : *Pêk de bil-mi-yor-um ama yaz-maıt°*

[1] Bu yoldaki Osmanlıca imlânın [2] numaralı imlâ kullanımına nazaran çok daha baskın ve şayi olduğu unutulmamalı. A.U.E.

sıfatlar meydana gelmiştir ki, işte bunlar bizim niyetli istikbal dediğimiz sıyganın menşe ve mânaca aynıdır :

Barırsak (varacak), turırsak (= duracak), kelırsak (gelecek), kirırsak (girecek), tirırsak (derecek), suvarırsak (suvaracak), keç(.)rürsak (geçirecek), tarırsak (darıtacak), bezetırsak (bezetecek).. Daha evvel bunlar eski Osmanlıca'daki takıbiye rabıt sıygalarını da vermiş görünüyor : Barırsak (varacak) = varınca, vs. Lehçemizde bu eski sıygaların (g) ları düşmüş, s leri c ye çevrilmiş görünüyor. A.U.E.

«Question: Mehemet a-t-il écrit ou n'a-t-il pas écrit? — Réponse: je ne sais trop mais il a dû écrire» (Grammaire d'Abd-ur-rahman Efendi).

(Bir hükmü) tasdik hususunda emin olmayışı daha ziyade göstermek için, bu sıygaya *gibi* (§ 886) kelimesi ilâve edilebilir: *yazmağı gibi*.

İHTAR. — Gereklik (vücübî) sıygasında iki fiil bir uymaca bağlaç «conjonction enclitique» olan *de* (bk. § 960) ile birleştirilmiş iseler, inşâi «optatif» bir mâna verebilirler.

MI. : *Ahmed g'el-meli-de git-meli-yiz*. «Ahmed devrait bien venir et nous partirions (ausitôt)» (Grammaire d'Abd-ur-rahman Efendi).

642. Vucubi, bütün fiillerin müfret gaibinde *şahıssız* «impersonnel» bir mâna bildirmek gibi bir hususilik gösterir ki bu, diğer temelerin ancak bazı fiillerinde (nitekim *oğ mağ ta*) görülen bir şeydir. Mk. § 1188 ve 1189. Şu halde yukardaki (müfret gaipli) emsile «paradigmes» sini şöylece tamamlamak lâzım gelecek :

sev-meli = (onun) sevmesi lâzım «il faut qu'il aime», ve bir de (fikrimçe) sevmek lâzım «il faut aimer»;

uyu-mağı = (onun) uyuması lâzım «il faut qu'il dorme», ve bir de (bana kalırsa) uyumak lâzım «il faut dormir».

Bu gibi hâllerde bu vücubi sıygasında - *dir*, dâima kaldırılmış bulunur.

su-yu bardağ-da g'emî-yi duvar-da seyret-meli = («deniz yolculuğu y-pmamalı» hükmünde bir halk sözü) «il faut contempler l'eau dans le verre et le navire sur la muraille» (il ne faut pas voyager par mer).

sırça-dan ev-de otur-an komşular-a taş at-ma-mağı (ata sözü) «il ne faut pas jeter de pierres à (ceux de) ses voisins, qui habitent une maison en verre» [Yine bak. § 1343, 3e lâhika, haşiye 2.]

643. ALTINCI TEME. — *Temenni - inşâ «optatif - subjontif veya optatif - subjontif présent» temesinin basit sıygası (iltizâmî).*

Seveyim «que j'aime, puisse-je aimer».